

Павло Вишковський (Київ)

**ПЕРШИЙ ДЕКРЕТ ДРУГОГО ВАТИКАНСЬКОГО
СОБОРУ ПРО РОЛЬ ЦЕРКОВНИХ ЗМІ
ТА ЙОГО НИНІШНЄ ЗАСТОСУВАННЯ
В РИМСЬКО-КАТОЛИЦЬКІЙ ЦЕРКВІ В УКРАЇНІ**

5 грудня 1963 року, на завершення другої сесії II Ватиканського Собору, разом з Конституцією про Святу Літургію був підписаний “Декрет про засоби суспільного повідомлення”. Це був перший з дев’яти декретів, виданих Собором, який виражав думку усієї Вселенської Церкви, яку представляло на Соборі понад 2500 єпископів, експертів та теологів, що брали участь у Генеральних зібраннях. Майже половина отців Собору були пастирями європейських дієцезій. На Соборі були присутні також 379 африканських єпископів, 300 єпископів з Азії та майже тисяча – з Америки. Усі вони – спадкоємці Колегії Апостолів – бачили, як людство входить в нову фазу діалогу за посередництвом ЗМІ, і хотіли відповісти на питання, чи може Церква також їх вживати для свого розвитку і для проголошення Євангеліє.

Варто також згадати, що сам Папа Павло VI був дуже вразливий щодо теми ЗМІ. Він був сином журналіста і в молодості плідно співпрацював з низкою періодичних видань. Під час понтифікату Папи Пія XII, працюючи у Держсекретаріаті Ватикану, він багато уваги приділяв не лише всесвітньо відомій щонедільній газеті “L’Osservatore Romano”, але й загалом розвитку католицької преси в Італії. Вже ставши Папою Римським у 1968 році, він підтримував заснування щоденної католицької газети “Avvenire”¹.

Декрет *Inter Mirifica* про засоби суспільного повідомлення Католицької Церкви був підготовлений спеціальною передсоборною комісією. Перший проект цього документу розглянуто Собором на 25-му засіданні першої сесії, але над ним ще розмірковували під час наступних трьох Генеральних конгрегацій. Вже сам цей факт свідчить про важливість цього документу. Першочергова схема документу складалася з 114 параграфів обсягом 40 сторінок. Після зауважень Соборних Отців, на 60-ту Генеральну конгрегацію II

¹ Pontificio Consiglio delle Comunicazioni Sociali. Concilio Vaticano II. – Micro-megas Comunicazione 2012. – С.82.

Ватиканського Собору Комісія подала новий текст декрету “Про засоби суспільного повідомлення”, скорочений до 9-ти сторінок і 24 параграфів та поділений на 2 розділи. Тоді вже не було додаткової дискусії, але до представленого тексту було додано ще 368 модифікаційних зауважень. Врешті, під час урочистої сесії 5 грудня 1963 року, за прийняття цього документу проголосували 1660 Отців Собору. Таким чином цей документ був підтриманий Папою Павлом VI і отримав назву *Inter Mirifica*. З цим документом пов’язані значущі досягнення Церкви у сьогоденні. Вистачить згадати про народження Прес-офісу Святого Престолу і згодом Папської Ради зі справ суспільних комунікацій. На базі *Inter Mirifica* постав один з найважливіших пособорових документів – Душпастирська інструкція *Communio et Progressio*, прийнята у 1971 році, яка сприяла організації прес-офісів Конференцій єпископів, єпископських і регіональних прес-секретаріатів, а згодом – і наданню широкої і вагомої підтримки Церквою релігійній пресі, радіо і телебаченню.

Завдяки Декрету *Inter Mirifica* суспільна комунікація була урочисто інтегрована як одна із головних форм активності Католицької Церкви. Саме тому соборні отці забажали, щоб був виданий і промульгований цей Декрет, який мав не суто теологічний, а практично-душпастирський характер. Вже перший пункт цього Декрету, за першими словами якого він отримав назву *Inter Mirifica* (*подиву гідні технічні винаходи*), говорить про важливість ЗМІ для місії Церкви сьогодні: “З поміж подиву гідних технічних винаходів, – які, головню під сучасну пору, за ласкою Божою, добув людський геній з сотворених речей, – Мати Церква, зокрема, дбайливо обирає ті, що найбільше стосуються людського духу, та й ті, що відкрили нові шляхи для щонайлегшого передавання всякого роду вісток, задумів чи доручень” (*Inter Mirifica*, 1)².

Римсько-Католицька Церква в Україні під час проведення II Ватиканського Собору не була представлена жодним єпископом, оскільки останнього, а ним був єпископ Олександр Фрізон з Одеси, було жорстко замордовано комуністичним режимом ще у 1936 році. Впродовж пособорового періоду не існувало належно видаваних релігійних часописів. Радіо-Ватикан українською й польською мовою було єдиним засобом, який вірні намагалися слухати, щоб єднатися з серцем Церкви, а також переживати Службу Божу тоді, коли не було священика. А в дотепер неповерненому католи-

² Документи Другого Ватиканського Собору. Конституції, Декрети, Декларації.– Львів 1996.

кам храмі Святого Миколая (вулиця Велика Васильківська в Києві) стояла “глушилка”, щоб не дозволити вірним слухати саме це радіо. Переписувалися вручну молитовники та Катехизм Католицької Церкви, але це не був справжній часопис. Пам’ятаю, як в ті часи, коли я ще був юнаком, нам крадькома привезли з Польщі чорно-білу газету, де міг я вперше побачити фото Папи Йоана Павла II.

Як тільки у 90-х роках м.ст. настала релігійна відлига, одразу розпочинають друкуватись релігійні часописи. Перший із них появився в найбільшій тоді Кам’янець-Подільській дієцезії Римсько-Католицької Церкви, яка на той час обіймала 10 областей України і, зрозуміло, мала найбільше вірян. Видання під назвою “CREDO” було засноване на початку дев’яностих у середовищі вінницьких студентів-католиків начолі з В’ячеславом Брамським. За мету ставилася євангелізація та наближення до католицизму тих, хто про нього не знав нічого або знав мало. У 1992 році “CREDO” було зареєстроване як всеукраїнське видання. З 2002 року видання часопису “CREDO” було призупинене. З 2006 року канцлер Кам’янець-Подільської дієцезії о. Віталій Воскобойнік відновив видання на дієцезіяльному рівні. З кінця 2008 року видання проходить етап ребрендингу. У новому форматі видано 12 чисел.

Сьогодні, крім Хмельницької та Вінницької областей, воно розповсюджується у Києві, Львові та інших містах України. “CREDO” – суспільно-релігійний часопис. Його не можна назвати ні “надто католицьким”, ні “надто мирським”: він звичайний, як життя, в якому праця переплітається з духовністю. Тому “CREDO” пише про смерть і про радісне очікування народження дитини, про Слово, що стало Тілом, і про сучасну українську мову, про Інтернет та рекламу і про світло воскресіння, про важливість дотримання посту і про звільнення суспільства від корупції. У 2009 році народився суспільно-релігійний сайт www.credo-ua.org – це місце, де можна отримати інформацію про Католицьку Церкву Західного та Східного обрядів в Україні та світі, прочитати послання і проповіді Папи та єпископів, ознайомитись зі ставленням Церкви до різних питань, тенденцій і явищ, дізнатися новини про життя Церкви за океаном та про останні події у рідній парафії, а також про інші аспекти життя суспільства та моральності. Водночас – це місце, де можна знайти однодумців, попросити про молитовну підтримку та помолитися за інших, це майданчик для дискусій (у коментарях під статтями) та висловлення власної думки (у блогах), можливість

впливу на роботу редакції (за допомогою оцінювання матеріалів та відповідей в опитуваннях)³.

В 1994 році за стараннями священника Віктора-Йосифа Коваліва, настоятеля Римсько-католицької парафії в м. Острог на Волині, було засновано двомісячник Луцької дієцезії “Воляннн з Волині” (Woianie z Wołunia) – релігійно-суспільне видання, що виходить українською та польською мовами накладом близько 770 примірників. До сьогоднішнього дня о. Вітольд є головним редактором “Воляннн з Волині”. Видання не лише документує новітню історію католиків Волині, а й висвітлює актуальності з життя Римсько-Католицької Церкви в Україні в цілому. Бібліотека “Воляннн з Волині” тільки за 1997-2011 рр. зросла на 55 виданих книжок. Отця Вітольда-Йосифа Коваліва не дарма називають “збирачем історії Католицької Церкви на Волині”: він особисто зробив і підготував до друку багато історичних досліджень, пов’язаних з Церквою у Волинському краї. Зокрема, це біографічні статті про о.Владислава Буковинського, праця “Невтішні скрипи похилених хрестів. Призабута постать: Микола Хомичевський (Борис Тен)”, багато нарисів та доповідей, виголошених на різного роду конференціях. Також о. Вітольд-Йосиф викладає релігієзнавство та Катехизм у Острозькій Академії. Він підготував до друку книги “Острозька Біблія” очима католика”. “Моя перша зустріч з “Острозькою Біблією”, “Історик Луцької дієцезії” тощо⁴.

У 1995 році почав видаватися в Харкові щомісячний часопис “Слово між нами”. Цей часопис, який виходив українською та російською мовами, постав завдяки Згромадженню Отців Маріанів. Його отримують віруючі в Україні, Білорусі, Росії, Казахстані, Узбекистані, Таджикистані, Естонії. Наклад російською мовою – 1000 примірників, українською – 3000. Він є версією часопису “The Word Among Us”, що з 1985 року видається в США, а також ще приблизно у 10 країнах світу, зокрема в Канаді, Японії, Словаччині, Австралії, Польщі. Мета часопису – поглиблювати віру християн через щоденне читання та розважання над Божим Словом, на прикладі життя святих та завдяки свідченням сучасних віруючих. Виходить 9 разів на рік. Формат А 5, 64 стор. Вже три роки існує електронна версія цього часопису⁵.

³ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.credo-ua.org/about-us>.

⁴ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ostroh.blox.ua/html>.

⁵ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slovosnami.narod.ru/>.

Одночасно Церква розпочинає розвивати друковані ЗМІ в столиці України. У 1994 році при парафії св. Олександра народився чорно-білий часопис “Парафіяльна газета”, що згодом набув вселенського масштабу. Від 2008 року двотижневик носить назву “Католицький Вісник”, на сторінках якого подаються новини з Ватикану та світу, огляди й статті про події в Церкві на українській землі, коментарі до недільних читань, пояснення Літургії, роздуми над Святим Письмом, статті молодіжного, соціального, історичного, культурного спрямування. Кожен номер часопису – це маленька енциклопедія, призначена збагатити життя Церкви в Україні та кожного українського католика зокрема. Батьки та діти також знайдуть у часописі багато цікавого для свого зростання у вірі⁶. У 1997 році в Києві з ініціативи єпископа Станіслава Ширококорядюка та отця Андрія Мадея постає радіопроект Римсько-Католицької Церкви “Credo”. Перший випуск цієї програми вийшов 18 травня 1997 року і співпав з урочистістю Зішестя Св. Духа та днем народження бл. Йонаса Павла II. Зручний ефірний час (кожної неділі), а також доступність каналу (I Національний радіоканал) швидко зробили програму однією з найбільш масових ЗМІ Римсько-Католицької Церкви в Україні.

Одночасно Церква розпочинає розвивати друковані ЗМІ в столиці України. У 1994 році при парафії св. Олександра народився чорно-білий часопис “Парафіяльна газета”, що згодом набув вселенського масштабу. Від 2008 року двотижневик носить назву “Католицький Вісник”, на сторінках якого подаються новини з Ватикану та світу, огляди й статті про події в Церкві на українській землі, коментарі до недільних читань, пояснення Літургії, роздуми над Святим Письмом, статті молодіжного, соціального, історичного, культурного спрямування. Кожен номер часопису – це маленька енциклопедія, призначена збагатити життя Церкви в Україні та кожного українського католика зокрема. Батьки та діти також знайдуть у часописі багато цікавого для свого зростання у вірі⁶.

У 1997 році в Києві з ініціативи єпископа Станіслава Ширококорядюка та отця Андрія Мадея постає радіопроект Римсько-Католицької Церкви “Credo”. Перший випуск цієї програми вийшов 18 травня 1997 року і співпав з урочистістю Зішестя Св. Духа та днем народження бл. Йонаса Павла II. Зручний ефірний час (кожної неділі), а також доступність каналу (I Національний радіоканал) швидко зробили програму однією з найбільш масових ЗМІ Римсько-Католицької Церкви в Україні.

⁶ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kairos-visnyk.livejournal.com/72305.html>.